Eduskunta
Lakivaliokunta

HE 252/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle tutkintavankeuden vaihtoehtoja ja järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

1 Yleistä

Eduskunnan lakivaliokunta on poliisilaitoksen lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle tutkintavankeuden vaihtoehtoja ja järjestämistä koskevan lainsäädännön osalta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pakkokeinolakia, rikoslakia, tutkintavankeuslakia, vankeuslakia, henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettua lakia ja syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annettua lakia.

2 Pakkokeinolain säännökset tutkintavankeuden vaihtoehdoista

2.1 Tehostettu matkustuskielto

Esityksen mukaan tuomioistuin voisi määrätä rikoksesta epäillyn vangitsemisen tai vangittuna pitämisen sijasta teknisin välinein valvottuun tehostettuun matkustuskieltoon, jos matkustuskielto olisi riittämätön pakkokeino ja muut pakkokeinolaissa säädetyt edellytykset täyttyisivät.

Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan matkustuskiellon valvonta teknisin keinoin antaisi aiempaa paremmin tosiasialliset mahdollisuudet valvoa matkustuskieltoon asetetun henkilön liikkumisrajoituksia. Tehostettu matkustuskielto olisi asianmukainen pakkokeino vangitsemisen sijaan sellaisissa rikosasioissa, joissa ei ole vaikeuttamisvaaraa sekä tapauskohtaisen arvioinnin perusteella myös karttamis- ja jatkamisvaaraan kytkeytyvissä asioissa.

2.2 Tutkinta-aresti

Tutkinta-arestia voidaan pitää hyvänä vaihtoehtona vangitsemiselle ja vangittavana pitämiselle muissa kuin kaikkein törkeimmissä rikoksissa.

HELSINGIN POLIISILAITOS
Pasilanraitio 11, PL 11, 00241 HELSINKI
kirjaamo.helsinki@poliisi.fi
Puh. 0295 470 011, Faksi 09 6980918

3 Esitettyihin säädösmuutoksiin liittyvät kustannusvaikutukset

3.1 Yleistä

Valtakunnallisesti tarkasteltuna uudet säännökset toisivat lisäkustannuksia poliisille ja samalla ne tekisivät osaltaan rikosten esitutkinnasta ja sitä myöden rikosvastuun kohdentumisesta entistä haastavampaa.

Tutkintavankeihin liittyvät kuljetus- ja matkustamiskustannukset tulevat esitetyn mukaisen toiminnan myötä kasvamaan merkittävästi. Kustannuksia ei ole ainakaan toistaiseksi otettu huomioon poliisin resurssi- ja määrärahakehyksissä.

3.2 Rikosseuraamuslaitoksen säilytystilat

Rikosseuraamuslaitoksen tilat ovat nykyisellään riittämättömät tutkintavankien eristämiseen ja kuulustelujen suorittamiseen. Toiminnan tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi paitsi tilakysymys, myös Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstön riittävyys tulisi saattaa asianmukaiselle tasolle. Poliisin säilytystoiminnan resurssia ei kuitenkaan voida samanaikaisesti vähentää, koska tutkintavankien säilytys on vain pieni osa poliisilaitoksen säilytystoiminnan kokonaisuutta.

3.3 Helsingin poliisilaitoksen poliisivankila ja rikostutkinnalliset tarpeet

Helsingin poliisilaitoksen poliisivankila sijaitsee tällä hetkellä samassa kiinteistössä kuin rikostutkinnan yksiköt. Poliisilaitoksen rikostutkintayksiköille ei tällä hetkellä muodostu ylimääräisiä matkustuskustannuksia niiden tutkintavankien osalta, jotka on sijoitettu Helsingin poliisilaitoksen poliisivankilaan.

Helsingin poliisilaitoksen tutkimissa rikosasioissa oli vuonna 2015 kaikkiaan 545 tutkintavankia. Suurin osa tutkintavankeudessa olevista henkilöistä oli vangittu sellaisista rikosasioista, jotka edellyttivät useita kuulustelukertoja. Tyypillistä on, että tutkintavangit ovat kahden viikon ajan Helsingin poliisivankilassa, minkä jälkeen heidät siirretään Vantaan vankilaan. Mikäli tutkintavankeja voitaisiin jatkossa säilyttää poliisilaitoksen poliisivankilassa ainoastaan viikon mittaisen ajanjakson, aiheuttaisi se poliisille merkittäviä lisäkustannuksia muun muassa seuraavasti:

- tutkijat matkustaisivat tutkintavankilaan kuulustelemaan tutkintavankia. Tämä aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia - matkustusaika olisi pois muiden rikosasioiden tutkinnasta;
- poliisin kalusto on varattuna kuulustelumatkojen ajan;
- tutkintavankien kuljettaminen tutkintavankilasta poliisin tiloihin tuo myös edellä mainittuja lisäkustannuksia;
- tutkintavankien kuulusteluja ei voida vastuuttaa virka-apupyyntöjen pohjalta tutkintavankien säilytyspaikkakunnan poliisiyksikölle, koska tutkintavangin asiat ovat pääsääntöisesti sen kaltaisia, että vain tutkiva yksikkö voi suorittaa rikosasiaan liittyvät kuulustelut;
- rikosten esitutkinnan tutkinnallinen painotus tulee entistä enemmän etupainotteisemmaksi. Rikosasian alkuvaiheeseen tulee kohdentaa entistä enemmän henkilöresurssia sekä taktisia ja teknisiä toimenpiteitä.

Nämä asiat aiheuttavat ylityöpaineita sekä resurssin ohjaamista muista asioista priorisoituihin akuutteihin asioihin;

- rikosasioiden esitutkinnan kesto pitenee, koska vangittuina olevien rikoksesta epäiltyihin kohdennettujen kuulustelujen informaatio heikkenee. Näyttö rikosasiaan tulee kerätä usealla muulla keinolla;
- tutkintavangeille asetettujen yhteydenpitorajoitusten valvonta on tutkintavankiloissa haasteellista. Esitutkinnan ollessa kesken voidaan kiinni otetun, pidätetyn ja tutkintavangin yhteydenpitoa rajoittaa, jos on syytä epäillä, että yhteydenpito vaarantaa kiinniottamisen, pidättämisen tai tutkintavankeuden tarkoituksen. Yhteydenpitoa voidaan rajoittaa myös syyteharkinnan ja oikeudenkäynnin ollessa kesken, jos on perusteltua syytä epäillä, että yhteydenpito vakavasti vaarantaa tutkintavankeuden tarkoituksen;
- osa tutkintavangeista haluaa olla henkilökohtaisista syistä mielummin sijoitettuna poliisivankilaan kuin tutkintavankilaan. Henkilöiden mielipiteen taustalla on usein henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja turvallisuuteen sekä lähiomaisten yhteydenpitoon liittyvät seikat.

Tuomioistuin voisi jatkossakin ratkaista, että tutkintavangin säilytysaikaa poliisivankilassa voitaisiin pidentää yli 7 päivää. Lakiehdotustekstissä on mainittu poikkeuksellisen painava syy - tätä kirjausta tulisi poliisilaitoksen näkemyksen mukaan lieventää poikkeuksellisen laajojen rikosasiakokonaisuuksien osalta.

4 Tutkintavankeuteen liittyvät työryhmät

Oikeusministeriön ja sisäministeriön asettamat työryhmät ovat vuonna 2015 ja 2016 selvittäneet osaltaan tutkintavankeuteen liittyviä toimenpiteitä.

Työryhmissä on keskusteltu kustannusten osalta yhtenä vaihtoehtona siitä, että Helsingin poliisivankilaan perustettaisiin oma erillinen osastonsa, johon siirrettäisiin kaikki tutkintavangit. Tämän osaston vartiointi ja valvonta hoidettaisiin rikosseuraamuslaitoksen henkilökunnan toimesta, mikä osaltaan mahdollistaisi jatkossakin tehokkaan rikostutkinnan ja kustannusten tosiasiallisen hallinnan. Edellytyksenä tälle on kuitenkin mittavien muutostöiden tekeminen nykyisiin poliisivankilatiloihin.

Poliisipäällikkö
Poliisikomentaja Lasse Aapio

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 07.12.2016 klo 12:44. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.